

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/204171,Ewelina-Slajak-Sportowcy-polscy-w-Powstaniu-Warszawskim.html>
28.02.2026, 00:19

Ewelina Ślázak: Sportowcy polscy w Powstaniu Warszawskim

Władze okupacyjne wprowadziły całkowity zakaz uprawiania jakiejkolwiek aktywności sportowej. Sport stał się elementem walki konspiracyjnej z okupantem niemieckim. Sportowcy często byli członkami AK, zaś samo środowisko sportowe aktywnie wzięło udział w Powstaniu Warszawskim.

01.08.2025

Jednym z głównych celów okupanta niemieckiego była chęć unicestwienia polskiego życia społecznego, naukowego, a także kulturalnego. Likwidacji uległy teatry, muzea, kina, biblioteki oraz księgarnie. Represje nie ominęły także klubów, związków i organizacji sportowych, które zostały rozwiązane. Majątek ich przejęto na własność Trzeciej Rzeszy, sprzęt i urządzenia przekazano do niemieckich organizacji sportowych, powstających od wiosny 1940 r. Władze okupacyjne wprowadziły całkowity zakaz uprawiania jakiejkolwiek aktywności sportowej. Pomimo specyficznych – okupacyjnych – warunków dnia codziennego, sport nadal się rozwijał, choć w zupełnie inny sposób niż przed 1 września 1939 r. Stanowił on bowiem element walki konspiracyjnej z okupantem niemieckim.

Najprężniej podziemne życie sportowe rozwijało się na terenie Generalnego Gubernatorstwa, szczególnie w Warszawie. Wiosną 1940 r., na umiejscowionych z dala od niemieckich patroli boiskach, regularnie odbywały się rozgrywki piłkarskie, które po pewnym czasie przekształciły się w turnieje o mistrzostwo Warszawy. Na Wiśle odbywały się także zawody wioślarskie, żeglarskie oraz pływackie. Oprócz wspomnianych dyscyplin w okupowanej stolicy rozgrywane były na prywatnych podwarszawskich kortach turnieje tenisa ziemnego, w których uczestniczyli czołowi przedwojenni tenisiści m.in. Ignacy i Ksawery Tłoczyńscy. Bardzo często treningi sportowe połączone były z konspiracyjnymi ćwiczeniami wojskowymi, mającymi przygotować młodych ludzi do przyszłej walki. Sportowcy często byli też członkami Związku Walki Zbrojnej, przekształconego 14 lutego 1942 r. w Armię Krajową, zaś samo środowisko sportowe aktywnie wzięło udział w Powstaniu Warszawskim.

Z mistrzostw i igrzysk olimpijskich do Powstania

Szacuje się, że w walkach o stolicę uczestniczyło blisko 1000 sportowców, 200 odniosło rany, poległo zaś około 124, lecz do tej liczby należy dodać 270 piłkarzy, którzy ponieśli śmierć. Na barykadach Warszawy walczyło 27 polskich olimpijczyków okresu międzywojennego, przykładem jest Komendant Główny Armii Krajowej gen. Tadeusz Komorowski ps. „Bór”, uczestnik Igrzysk Olimpijskich w Paryżu (1924 r.), gdzie reprezentował Polskę w jeździectwie.

Natomiast batalionem „Kiliński” dowodził rotmistrz Henryk Roycewicz, ps. Leliwa, srebrny drużynowy (wraz ze Zdzisławem Kaweckim i Sewerynem Kuleszą) medalista z Igrzysk Olimpijskich w Berlinie (1936 r.), również w jeździectwie. Dowodzony przez niego batalion w nocy z 19 na 20 sierpnia zdobył budynek PAST-y (Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej). Ciężko ranny we wrześniu 1944 r., dwukrotnie odznaczony orderem *Virtuti Militari* i trzykrotnie Krzyżem Walecznych. Cztery lata po zakończeniu II wojny światowej, w styczniu 1949 r. został

aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa pod pretekstem nielegalnej przynależności do Armii Krajowej. Skazano go na sześć lat więzienia, które opuścił w kwietniu 1954 r.

Oprócz rtm. Henryka Roycewicza wśród powstańców warszawskich znaleźli się także brązowi drużynowi medaliści w szermierce z Paryża (1924 r.) i Amsterdamu (1928 r.) Tadeusz Friedrich i Adam Papée (brat Kazimierza Papée, ambasadora RP przy Stolicy Apostolskiej); brązowy medalista w wioślarstwie z Los Angeles (1932 r.) Edward Kobylński; również brązowy medalista w wioślarstwie, ale z Berlina (1936 r.) Jerzy Ustupski oraz brązowa medalistka w rzucie oszczepem z Berlina (1936 r.) Maria Kwaśniewska.

Już pierwszego dnia Powstania żołnierze 139. plutonu zgrupowania „Ruczaj”, przeprowadzili atak na koszary SS, znajdujące się w budynku dawnego Poselstwa Czechosłowackiego przy ul. Koszykowej 18. W skład plutonu weszli czołowi polscy sportowcy: tenisiści – Jerzy Gottschalk, Czesław Spychała oraz wspomniani już Ignacy i Ksawery Tłoczyńscy; lekkoatleci – Tadeusz Hanke (trzykrotny lekkoatletyczny mistrz Polski w sztafecie 4x400 m, pięcioboju i skoku w dal) oraz Antoni Smordowski. Akcja, która trwała niespełna półtorej godziny, okazała się sukcesem, bowiem powstańcy wzięli do niewoli 72 żołnierzy SS oraz zdobyli dużą ilość broni: wóz pancerny, 150 granatów, sześć ręcznych karabinów maszynowych, 75 pistoletów maszynowych, jeden ciężki karabin maszynowy i zapasy amunicji.

Sportowcy brali nie tylko zbrojny udział w Powstaniu. Wśród łączniczek i sanitariuszek znalazło się wiele kobiet uczestniczących przed wojną z sukcesami w zawodach sportowych. W drugim dniu walk podczas przedzierania się do Puszczy Kampinoskiej została wzięta do niewoli przez Niemców, a następnie rozstrzelana wraz z grupą 22 żołnierzy AK, Danuta Stefańska-Majewska, mistrzyni Polski w siatkówce (1939 r.), wicemistrzyni Polski w koszykówce i piłce ręcznej (1939 r.). W Powstaniu walczyła pod ps. "Kamila" w II batalionie 7. Pułk Piechoty "Garłuch". W czwartym dniu Powstania w okolicach placu Narutowicza zmarła w wyniku odniesionych ran mistrzyni i rekordzistka Polski w rzucie oszczepem (1925 r.) Zofia Chenclewska. W pierwszych dniach walk zginęła, pełniąc służbę w jednym ze szpitali polowych, dr Bożena Kokalij Kowalewska-Pietrzykowska, trzykrotna mistrzyni Polski w skokach do wody.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł